

Tractament preventiu i curatiu de les complicacions sèptiques dels traumatismes

pel Dr. R. BOQUET, de Artesa de Segre

Tot traumatisme representa una solució de continuïtat en la resistència de la capa tegumentària protectora i aïsladora dels epitelis, epidermis i endotelis amb que eviten la penetració de gèrmens o substàncies que per llurs condicions físico-químico-orgàniques son impropies per a la vida.

Una de les formes de traumatisme susceptible de complicacions sèptiques amb més freqüència que les altres és la punxada, perquè amb ella se inoculen substàncies minerals, vegetals i animals en la profunditat dels teixits i determinen en ells una reacció estranguladora que salvaven nostres avantpassats amb dilatacions per a evitar la gangrena sens lograr-ho; però aixó no vol dir que les escoriacions, pelades i esgarrinxades; incisions, avulsions i contusions, etz., deixin de reunir condicions abonades per a que hi facin els gèrmens llur niu, depositats per un insecte com la mosca vironera, en els replecs, i baix les crostes seques amb que amb paraula gràfica diu el vulgus s'amaga el llop, i dóna lloc a espurnes alentorn de la lesió primera, efecte de l'infecció, en son començ de generalització.

Les parts del còs que amb més freqüència son objecte d'aquests petits traumatismes sens aparent importància, són: En el tegument extern, la pell de les mans i sos dits; la de la cara, la pell que envolta les articulacions cubertes amb la roba de nostres vestits és atacada per paràsits o insectes diversos al trobar-se oprimits per les robes en els moviments efectuats per les aludides articulacions, aixís és que alentorn del coll de la camisa, del muscle o espatlla, del genoll, etz., la pell del peu

i sos dits en moltes professions i temporades de l'any, com l'estiu, etc. En el tegument mucòs o intern, els traumatismes de la mucosa ocular per cossos estranys i les fregues a les parpelles per a espulsar aquells o fer desaparèixer la picor; els traumatismes en l'entrada de les foses nasals, en la glotis, en la mucosa bronquial, en la boca, fauces, i estrets del conducte gastro-intestinal com el pílore, duodé, i compresió mesentérica, cego, la vàlvula cecal, sés; els petits traumatismes en la mucosa gènito-urinària al nivell dels estrets i parts més esposades a violències o a secrecions i fermentacions irritants i corrosives equivalents a les causes purament físiques propies dels traumatismes, des del punt de vista de les complicacions sèptiques de tota solució de continuïtat; en aquest sentit se pod admetre les solucions de continuïtat endotelial, venosa, arterial i linfàtica, que donguin compte de flemóns o quistes a distància del punt d'origen.

Aquests petits traumatismes resulten ser efectuats per cossos minerals, vegetals i animals. Minerals com les bales d'armes de foc, les punxades d'agulla, claus, instruments de cirurgia, d'agricultura o d'altres professions, etc. Vegetals com espines d'esbarzè, rosset, ortigues, estelles de fusta, etc. Animals, com d'insèctes, mosquit, averspa, abella, escorpi, rata, gossos, sangoneres, etc., etc., i demés cossos vulnerants en llur actuació contra l'organisme com el gratar-se per la picor, una pedrada, etc., o aquest contra un objecte resistent com una caiguda poden produir erosió, contusions i ferides amb caràcter variat i complexe.

En tots els traumatismes poden desenrotllar-se les tres complicacions sèptiques de que vaig a ocupar-me; *gangrena*, *supuració* i *erissipela*. Les vacunes i virus poden inocular-se amb semblants traumatismes, determinants de processos locals i generals que com la rabia, la sífilis, xancres, blenorragia, etc., etc., compliquen i agraven un determinat procés local de referència.

La *gangrena* comença per un edema alentorn del traumatisme *invisible* e *ignorat* moltes vegades, s'ennegreix i s'estén cada dia, perdent la sensibilitat i la circulació de la sang, havent desaparegut del procés tot color rutilant o vermell. S'axequen butllofes o vesícules plenes de líquids aquosos i apareix augment de temperatura general i acceleració del pols. Com no hi ha cicle eliminadori s'estén a tot el cos segons la resistència de l'individu. Després de la mort, el cadàver sembla que correspon als tres o quatre dies de mort i guardat al sol en siti molt

humid. No presenta ni un glòbul de pus. Es la septicèmia hospitalària de l'antigó. No passa de 7 dies de duració.

La *supuració* que pod tenir lloc en forma difusa o circumscripita en sa diversa tendència a generalitzar-se o a obrir-se al exterior demostra una gravetat diferent en cada cas. Aquesta gangrena molecular és una liquefacció dels teixits després de la qual no poden tornar a la vida, a diferència d'aquella gangrena imperfectament descrita que en sos teixits retorna la vida del mateix modo que la vida retorna a un tros de vegetal assecat durant dies mentres no hagi sofert la liquefacció o descomposició. La cèl·lula no descomposta representa ser el óvul, l'ou de gallina, el grà de blat, el micrococus que desafia el temps si no's reuneixen les condicions per a la seva dissolució o descomposició. Les condicions amb que una estaca vegetal seca retorna a la vida són: el calor, la llum i l'humitat en un medi assèptic o que no hi hagi animals o vegetals que'l destrueixin per a servir-se'n i viure a costa seva; de modo que la terra que abriga l'empelt vegetal de referència no deu ser vegetal o conservadora de l'humus en que viuen gèrmens distints.

L'*erisipela* quasi representa ser aquella mateixa gangrena invasora amb una resistència dels teixits marcada per un còrcol eliminadori o contentint límit sensible al passar el dit del camp invadit al que encara està per invadir. L'he vista a la cara per una escoriació coberta o tapada per un parxe d'apotecari, una temperatura de 40 graus i una taquicardía extraordinària. Treure el pegat o esparadrap, i fregar l'escoriació amb cotó xopat d'aigua sublimada al 1 % canvia l'escena al endemà: apirètic i sense malestar.

L'*erisipela* de la cara moltes vegades, per no dir sempre, té son origen en la mucosa del nas estenent-se seguint els vasos que emergeixen de cada costat.

El tractament preventiu consisteix en fer arribar l'antisepsia a tots els recòns i plegs dels traumatismes.

En les puntures o punxades aparents, s'injectarà amb xeringa hipodèrmica a propòsit o amb una pera de goma que vinga just o es correspongui amb l'obertura de la pell, a fi de que aquesta per sa elasticitat s'adapti alentorn del pic de la xeringa impedit axís refluir el líquid de l'injecció amb la qual se logra una tensió interna per igual en tots sentits per la que recorre totes les irregularitats de la ferida o trajectes fistulosos i fons de sac quan se tracta de flemóns circumscripits o amb molt poca difusió.

En els traumatismes en que no hi ha possibilitat de verificar

injeccions a presió s'han de fer rentats amb cotó i líquid anti-sèptic, banys locals i repetits amb els mateixos líquids antissèptics en els primers temps del traumatisme; més quan ja hi ha crostes, sota les quals, hi pod estar el llop amagat, convè estovar les crostes amb cataplasmes assèptics i ben calents molt repetits si no n'hi ha prou amb els rentats d'aigua bullida i calenta o amb les injeccions furientes d'una dutxa.

Dintre el tractament preventiu falta fer constar que'n les contusions sens aparent solució de continuïtat externa deuen emprar se els banys locals amoniacals o fonents de líquids antissèptics ja que'l fred amb irrigació continua, es perillós quan els teixits separats tenen poca vitalitat com la pell en grans extensions, tendons i lligaments fibro-càrtilaginosos. Avants se creia que's gangrenava per la gran aflluència de líquids, conseqüència d'una forta reacció que'l fred retrassava, perque retrassava la evolució reproductora de les faunes i flores microbianes.

Ademès, les crostes assèptiques i aïlladores són d'una utilitat indiscutible al substituir a la pell amb són epiteli pavimentós; així se explica que les ferides sofertes pels animals tan sòls les llepin amb perseverància com fan els gossos, i baix l'acció de l'aire lliure i sec, les deixa assèptiques per la saliva i acció mecànica del raspat de la llengua, cicatrisant, aixís, més aviat que abrigades amb materials mantenidors de les exudacions que maceren i detenen el moviment d'epidermització una vegada iniciat; així he vist cicatritzar ben aviat una ferida convertida en úlcera amb el sol calor del llit, evitant el contacte de les robes i demés objectes, fent evident i palpable allò de que «quant més s'hi fá més s'hi perd.»

L'ús de substàncies caterètiques o irritants químics per a evitar les inflamacions doloroses dels traumatismes no deu sorprendre'ns al saber que aquestes no repeteixen la llur acció mentres que la causa microbiana es progresiva i continua.

Pel tractament curatiu o quan ja están desenrotllades les complicacions sèptiques locals i generals de'ls traumatismes deu presidir el criteri mateix del tractament preventiu en general, el de procurar vitalitat, resistència o defenses a nostres teixits al ensemps que destruïm la fauna i flora microbiana per dessota de la pell embut-llofada i de les crostes; per a lo qual devém en la gangrena ajudar a la nutrició d'aón surt la vitalitat, resistència i defensa orgànica per medi del calor, ja sigui sec ja sigui humid, mentres la humitat no siga causa d'una substracció d'aquell mateix calor que volèm acumular, en virtut d'una evaporació ràpida

en que está fundat un procediment d'obtenir gel. El calor humit del cataplasma assèptic o bany local, suavitza quan la sequedat de la part sollicita alguna humitat, amb la que s'estableix una millor comunicació del calor amb l'energia nerviosa, ja que l'aigua és una bona conductora de la electricitat, i per lo tant també ho será del fluid nerviós, i dintre el concepte unitari de les forces naturals, en que devèm considerar que són les circumstàncies les que fan canviar l'aspecte dels fenòmens naturals en els tres regnes de la naturalesa. El bany general és el gran regulador de la ataxia uterina com de la ataxia cerebral; la temperatura deu ésser objecte de tema en el pròxim Congrés.

Per a reviscolar als teixits atacats per energies destructores, voldria saber utilitzar l'energia de la matèria lumínica desde el moment que és la llum l'element o factor de més potencia per a fer créixer els vegetals; quan el calor d'un dia nuvol d'estiu no logra fer-los créixer un centímetre en 24 hores, en iguals condicions la llum d'un dia será en ple istiu els fa créixer un pam o 20 centímetres en 24 hores.

Al mateix temps que'l *calor* i la *llum* podèm utilitzar estimulants menys difusibles com són els gasos i vapors, les essències i líquids volàtils, desde l'oxigen i vapor d'aigua, les essències i alcoholats, una varietat de medis que per mí figuren en segona línia d'importancia en relació als efectes i facilitat d'aplicació del cataplasma o banys locals i generals, *calents*, pero que molt bé poden alternar amb aquells com rentats e injeccions, pulveritzacions amb vi aromàtic sec i alcòfolic, amb aigua fenicada, terminant amb els líquids ficsos en dissolucions molt antisséptiques com el formol 1 ‰, sublimat corrossiu 1 ‰, etc.

En la *supuració* consecutiva a la induració flemonosa en que els teixits sòlids se converteixen en un teixit líquid patològic a diferència de la sang que és fisiològic pod observarse en aital procés una difusió pels teixits limítrofes fins a una generalització d'una piohemia o infecció purulenta, a semblança de la gangrena que havia intoxicat a tot l'organisme amb els productes líquids que dissolen substàncies tòxiques de descomposició i absorbits, circular per tot arreu, per a remoure la general protesta dels dos sistemes més fonamentals, constituïts per vasos i nervis.

Devant d'un flemó i abecés difús amb que s'amenaça l'organisme, importa detenir sa invasió, fixant-lo amb una major e intensa vida cel·lular que vingui a constituir un circol d'induració defensiva i amb una liquefacció més ràpida dels teixits, pro-

curant que termini amb un focu que obrirè degudament ans no s'obri per si sòl per a fer son lavatge intern amb injeccions a presió d'aigua calenta i esterelitzada fins que al final injectarem sens que reflueixi i amb forta pressió la disolució fortament antissèptica, deixant-la estar a dintre, sense posar cala de cap mena, ni glasa en son interior; tan sòls lo cubrirè amb el cotó que guarda força, i permet l'aplicació deguda del líquid antissèptic per sobre de la ferida, sia en la forma que's vulgui.

Per a localitzar-lo en un focu, ha de liquar o destruir trabècules amb sa gangrena molecular per a que després pugui esser arrossegada a l'exterior, la causa d'aquella supuració; una vegada s'obre per estar suficient madur o en focu, el pus, logrant-se aixó amb la trementina, que esita a que la prompta supuració arrossegui la punxa o còs extrany, de mólt fàcil aplicació, acció més ràpida que'l calor humid, i amb ella se respecten teixits que'l bisturí sacrificaria obrint pas a la auto-intoxicació i a la auto-infecció. La tintura de iode, després dels cataplasmes que han macerat la pell, produeix una supuració ràpida, que com la trementina, tan descuidada en la moderna cirurgia, localitza en focu la supuració tant sòls en 24 hores; la que no pod lograr-se amb altres medis.

Aquestes injeccions antissèptiques ordinaries de 1 ‰ de fòrmol o sublimat i de 3 ‰ d'àcid fènic, podrien utilitzar-se per a les injeccions en les ferides penetrants del peritoneu, de la pleura, del pericardi, de les seroses articulars, etz., perquè aquí l'acció curativa o antissèptica fóra de resultats més brillants que'n les malalties cròniques de dites seroses, com tumors blancs, pleuresies purulentes, hidroceles, quistes, etz.

Els traumatismes de les mucoses parpellers fets per a treure la picor, fregant amb els dits bruts o fets al través de les mucoses, aixís com les solucions de continuïtat amb la caiguda dels epitelis, efecte de fermentacions patològiques o hipersecrecions corrosives donen lloc a complicacions, entre les quals s'hi contenen les sèptiques que al realitzar-se en la boca, en l'estómac, budell prim i groixut; òrgans de l'aparell gènito-urinari, donen lloc a les infeccions sèptiques o tifòdiques en llurs diverses varietats i matjos, primitives o consecutives a altres trastorns que acaben infectant al organisme i acabant el curs clínic d'una malaltia amb una terminació d'infecció o intoxicació com l'urinaria. Aixís, dones, hi pendrà més o menys part el fetge, amb la febre icterodes; l'intestí amb el còlera; els ganglis en la

glánola; la pell per a suplir les funcions renals i gàstriques és atacada per erupcions, etz., etz.

El camp de la Cirurgia se confón amb el camp de la Medecina amb la sola variant que l'hi imprimeixen les condicions anatomo-fisiològiques de l'òrgan o aparell de que's tracta. Es mólt difícil que'n la llarga canonada buco-gastro-intestinal no si facin solucions de continuïtat en la mucosa o son epiteli protector de que ve tota ella revestida i siga l'origen d'una pelada en que les but-llofes, l'edema, cambi de color i espurnes o papulopústules erosionades, sien la causa de moltes infeccions sèptiques o tifòdiques, quant *durant l'estiu* en que *tota cuca viu*, les crisàlides se converteixen en insectes alats per a poder efectuar-se els actes de la reproducció amb la posta de gèrmens uous per tot arreu, a fi d'assegurar la conservació de l'especie.

Que signifiquen aquells colitics muco-disentèriques que'n l'estiu i tardor presenten el tenesme degut a l'abultament per infiltració o edema que comprimeix els plexos vasculo-nerviosos de la pelvis i extremitats inferiors i caiguda de rascladiços de budells, còlic de moc i sang i substancies en plena putrefacció, sinó una prova d'aquests estats gangrenosos que'n la pell exigeixen els cataplasmes o banys locals per a que netegin, mentres recobren els teixits pel calor el tonus necessari per a nutrir-se, fent desaparèixer la congestió pasiva, causa d'obstruccions i destruccions consecutives. L'eliminació dels calomelans per les glàndules salivals i les del colon i recte, expliquen els bons resultats d'aquesta antisepsia indirecta, en la boca i el colon i recte. Senyalant la positiva acció benefactora d'un medicament es com se podria lograr una selecció de medicaments en lloc de l'aument ilimitat en que la farmacia industrial elabora fórmules clíniques i se anuncien per totes les planes dels periòdics i pàrrecs de la vila, amb noms que són l'última paraula de la nomenclatura moderna.

Es l'estiu en que tota cuca viu quan són freqüents els tifus per ser freqüents els refredaments i indigestions per begudes fredes i carregades de micro-organismes. Confluencia patogènica de varies causes o circumstancies que's conjuminen per a provocar epidèmies o generalització en la morbiditat. Es l'estiu quan són més freqüents les complicacions sèptiques dels traumatismes en nostre país, i adquireixen en els païssos equatorials, tal importancia que cada dos per tres el tétanos, els bubons gangrenosos, etz., donen una nota especialíssima al ecsercici de la

Medecina en aquelles terres, ja que'l rellent de la nit, les begudes fresques estant cansats i suats, el dormir baix la sombra d'un arbre o en un passadís fresc i humit en dies de forta temperatura, predisposa a tota infecció d'origen local per medi de les solucions de continuïtat dels epitelis propis dels petits i grans traumatismes.
